

5. 9. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Znalci pod drobnohledem aneb co přináší novela zákona o znalcích a tlumočnících

Již několik let je vedena mezi odbornou i laickou veřejností diskuse nad činností znalců a zejména pak kvalitou jejich posudků, což se odráží i v legislativních návrzích a pokusech o změnu současného stavu. Nutno uznat, že archaický zákon č. [36/1967](#) Sb. o znalcích a tlumočnících (ZZT), jehož současná podoba obsahuje 29 paragrafů a byl za celou dobu své historie dvakrát „kosmeticky“ upraven (zákon č. [322/2006](#) Sb. resp. č. [227/2009](#) Sb.), nemůže být v dnešní době plnohodnotným legislativním rámcem pro výkon činnosti znalců. Jistě nejde o kvantitu paragrafového znění či pouze o terminologické úpravy, ale hlavně o obsahový záměr a trend legislativců, kteří vytvářejí pravidla fungování znalců, znaleckých ústavů a jejich znalecké činnosti.

NSG Morison
Independent Member of Morison International

Poslední navrhovaná novela zákona č. [36/1967](#) Sb. byla již v první polovině tohoto roku schválena vládou a prošla do druhého čtení Poslanecké sněmovny. Je zcela patrné, že tato novela si nekladla za cíl komplexně řešit podmínky soudního znalectví v České republice, což ostatně potvrzuje i ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil ve svém odůvodnění. **Navrhovaná právní úprava se zaměřuje na upřesnění a rozšíření vybraných ustanovení a primárně pak na zpřísnění podmínek pro výkon znalecké činnosti** a zvýšení odpovědnosti znalců/znaleckých ústavů včetně postihů a sankcí.

Stejně jako současná platná úprava, tak i navrhovaná novela zachovává účel zákona, kterým je „zajištění řádného výkonu znalecké činnosti“. Na druhou stranu novela upřesňuje a pozitivně vymezuje, co je tímto zákonem upraveno. **Jedná se o práva a povinnosti znalců, podmínky výkonu znalecké činnosti a činnosti znaleckých ústavů či úloha Ministerstva spravedlnosti ČR a krajských soudů ve vztahu k výkonu státní správy znalecké činnosti.**

Hlavní změny lze spatřovat v těchto oblastech:

- **jmenování znalců**
- **povinnost mlčenlivosti**
- **odměňování a vymezení časových lhůt**
- **právo pozastavit znaleckou činnost a zánik práva vykonávat znaleckou činnost**
- **správní delikty a postihy znalců/znaleckých ústavů**

Jmenování znalců

Na rozdíl od současného stavu, kdy znalcem se v podstatě mohl stát pouze občan České republiky, **novela ZZT má umožnit vykonávat znaleckou činnost i ostatním občanům členského státu EU nebo i příslušníkům jiných států**, které mají povolení k trvalému pobytu na území ČR.

Z tohoto pohledu je možné si říci, že se vytváří předpoklad konkurenčního prostředí mezi znalci, které by mělo být předpokladem poskytování kvalitních služeb a navíc obohaceno o zahraniční zkušenosti. **S ohledem na znalost procedury jmenování znalců v Česku se však domnívám, že toto ustanovení má spíše právní důvod vedený snahou vyhnout se riziku nesouladu s evropskou legislativou než racionální základ o pozitivním vlivu konkurence mezi znalci.** I v našem státě existují noví a kvalitní uchazeči, kteří splňují odborné i morální předpoklady, avšak z důvodu „naplnění kapacity“ znalců/znaleckých ústavů jim není umožněno poskytovat znaleckou činnost. Jak vyplývá z vyhlášky č. [37/1967](#) Sb. k ZZT v platném znění, tato kapacita je ohraničena potřebou znalců, tak aby jejich počet pro každý obor postačil krýt potřebu posudků.

Novela ZZT explicitně rozšiřuje i požadavky na jmenování znalce o bezúhonnost, způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu. Podmínku bezúhonnosti pak nesplňují ty fyzické osoby, které byly pravomocně odsouzeny za úmyslný trestný čin nebo za nedbalostní trestný čin spláchaný v souvislosti s výkonem činnosti znalce. Znalcem se rovněž nebude moci stát ten, který byl v posledních 3 letech vyškrtnut ze seznamu znalců.

Hovoříme-li o podmínkách jmenování znalce z hlediska jeho odbornosti, zůstává tato oblast stále neurčitá a nejednoznačná, v případě znaleckých ústavů už vůbec nemluvě. Novela ZZT ponechává ustanovení v tomto duchu: **„jmenovat znalcem lze toho, kdo má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru, v němž má jako znalec působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou činnost, jde-li o jmenování pro obor, v němž je taková výuka zavedena“.**

Otázka potřeby znalců, stejně tak požadavky na jejich znalosti a zkušenosti“ nejsou nikde explicitně konkretizovány a jsou na posouzení toho, kdo jmenuje znalce (ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu), přičemž splnění podmínek pro jmenování může konzultovat se sbory pro znalecké otázky (poradní orgán ministra spravedlnosti) resp. dalšími institucemi jako jsou vysoké školy, vědecké instituce, občanská sdružení, orgány veřejné moci aj.

Mlčenlivost

Novela ZZT nově zavádí ustanovení o povinnosti mlčenlivosti znalců a znaleckých ústavů.

Zachování mlčenlivost bylo již dříve zakotveno ve znaleckém slibu. Samostatně vymezené ustanovení o mlčenlivosti se rozšiřuje nejenom na znalce, ale i na konzultanty a další osoby, které se na znalecké činnosti podílely, přičemž tyto osoby je znalec/znalecký ústav povinen písemně poučit. Povinnost mlčenlivosti je zachována i po skončení výkonu znalecké činnosti.

V této souvislosti lze říci, že znalecká činnost, která je poskytována klientům, na základě smluvního vztahu, tuto povinnost mlčenlivosti ve většině případů již automaticky zahrnovala do smluvního ujednání a novela ZZK v tomto směru vcelku logicky generalizuje a upravuje i pro ostatní případy (např. přímé jmenování znaleckého ústavu soudem) a na ostatní osoby, které se podílely na znalecké činnosti.

Odměňování a vymezení časových lhůt

Je nepochybné, že za znaleckou činnost a podání posudku náleží znalci odměna. Stejně jako u jiné kvalifikované profese by měla být zajištěna přiměřená a adekvátní odměna. Uvážíme-li, že snahou novely je zkvalitnit výkon znalecké činnosti a zvýšit odpovědnost znalců, je navrhovaná novela v tomto smyslu zaměřena víceméně na stránku regulace a zpřísnění podmínek, které nejsou vyváženy

narovnáním pokřivených a „nedůstojných“ podmínek odměňování v rámci poskytování výkonu znalecké činnosti v řízení před orgány veřejné moci. V současné době se odměna za znalecký posudek, která není stanovena na smluvním základě, pohybuje ve výši 100 až 350 Kč za hodinu a tato sazba je konstantní od roku 2003 (od roku 1993 platila hodinová sazba ve výši 75 - 125 Kč). Pozitivní zprávou připravované novely je alespoň skutečnost, že časově byla vymezena lhůta, do kdy může očekávat znalec, že obdrží znalečné. Výši odměny a náhradu nákladů určí orgán, který ustanovil znalce, a to nejpozději do 2 měsíců od podání posudku, přičemž úhrada by měla následně proběhnout bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů.

Právo pozastavit znaleckou činnost a zánik práva vykonávat znaleckou činnost

Novela ZZT dále rozšiřuje současnou platnou právní úpravu o možnost pozastavení výkonu činnosti znalce v takových případech, jako je i zahájení trestního stíhání proti znalci pro úmyslný trestný čin nebo zahájení řízení o způsobilosti znalce k právním úkonům. Přestože se zdá být zachování morálního kreditu a pozastavení práva vykonávat činnost znalce na místě, věřme, že tento krok nepovede k šikanózním praktikám.

Zánik práva vykonávat znaleckou činnost pak může nastat smrtí znalce či prohlášením za mrtvého, zbavením způsobilosti k právním úkonům, pravomocným odsouzením za úmyslný trestný čin nebo za nedbalostní trestní čin spáchaný v souvislosti s výkonem činnosti znalce či vyškrtnutím ze seznamu znalců na vlastní žádost či v rámci uložené sankce aj.

Správní delikty a postihy znalců/znaleckých ústavů

Novela ZZT nově definuje přestupky znalců a správní delikty znaleckých ústavů a stanovuje sankce. Za dílčí přestupky může být znalci uložena pokuta do 50.000 Kč (u znaleckých ústavů do 100.000 Kč) u méně závažných a do 100.000 Kč (u znaleckých ústavů do 200.000 Kč) u závažných případů nebo vyškrtnutí ze seznamu. V případě, že se fyzická/právní osoba neoprávněně vydává za znalce/znalecký ústav v rámci poskytování znalecké činnosti, může jí být uložena pokuta až do výše 200.000 Kč resp. 400.000 Kč.

Z výše uvedeného konstatovat, že připravovaná novela ZZT parciálně upravuje a rozšiřuje zákon, který s drobnými úpravami platí více než 40 let. Některá navrhovaná ustanovení jsou jistě na místě a odůvodněná, na druhou stranu z pohledu znalecké obce by legislativní úprava vyžadovala mnohem komplexnější přístup. Současně se domnívám, že pouhé zvýšení míry dohledu a zavedení postihů nemůže vyřešit otázku kvality znalecké činnosti.

Ing. Richard Etrych

ředitel společnosti NSG Morison znalecký ústav s.r.o.

[NSG Morison znalecký ústav s.r.o.](#)

Jakubská 647/2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 800 930

Fax: +420 224 810 360

e-mail: znaleckyustav@nsgmorison.cz

Další články:

- [Proměna definice závislé práce a konec postihování pracovníků: Analýza dopadů připravovaného zákona o platformové práci](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [AML a diskriminace v realitní praxi: chyby, které mohou vyjít draho](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Evropská unie mění pravidla plateb: více odpovědnosti, intenzivnější zpracování dat, více kontrol](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)